

Թեմական գործերու մէջ բունած իր անկա-
րտութիւնը, Նէնի Մանայիլէ ու Հա-
յուն զոգի Հայոց համար երկրորդ նա-
խադասութիւն մը հանդիսացած էր, ա-
նոնց գործ հայկաթիւրու մասին ցորցու-
ցած իր անպառն խանդովն ու զբաղական
անհասունութիւններովը:

Բայց հանդուցեալին պէտքը ու կարե-
ւորութիւնը կը շնչատուր մանաւանդ ճրմ-
րան խոտաշունչ եղանակին՝ երբ իր օտան
համադրեցին օժէկի մը երեւոյթը կ'անհե-
ծէրարտապէս: Անկրակ ու անճրագ աղ-
քանքները ինչ հեռակէն ու ինչ ոգեպարար
վայելքներ ճաշակած են հոն՝ Հանի աղա-
յին բարի, անուշ անխաղճի ու ժպիտով
համեմուտ:

Ձմեռուան այդ կիանող ու ձաղկող
բուս. փշփշեղանքն էր կրակին ու ճրպին
պէտքը այնքան կը բազմապատկուի, աղ-
քատ օտարականները ժամէն ուղղակի կ'եր-
թային Նոնի Աղային օտան՝ ուր սովորա-
կան համարժէք Սատուածէն անկրկն կը
յաջորդէր տաքուկ սուրճը ու հեշտագրելու
սիկաւը՝ զոր պատարասել կուտար հան-
գուցեալ հայրական հոգածութեամբ:

Ու տաքէն միջօրեայ հեշտօրը սիրտը
ու միտքը՝ կը սկսէր անկողնանալով միեւր-
բը՝ միտմտ, զուարճայլ ու յաբոխնապէս
միօրեանի, հաղար անգամ կրկնուած, բայց
նաեւ սրտուն ու հրապուրելի խօսակցու-
թիւններու, որոնք փոքր առ փոքր համ-
րելէ մը հատկանշուած պէս կը քայլուէին
հատիկ հատիկ, ու կը շարունակուէին
անկողն խանդով՝ ներք, մինչդէռ ցուրտը
սրտացող նոր հիւրերու պարբերական
տողանցում մը փոխն ի փոխ կը շարունա-
կէր իր թափարը՝ հանկ Աղային շուրջը, որ
անձանձիւր ու միշտ ժպտուն կը մեծարէր
զանոնք՝ սուրճով, սիկաւով ու ստէպի փա-
փուկ համադրանքով ու աղին կերտ-
կուրծով:

Իր սկզբն աչք բազմաթիւ աղքատնե-
րուն համար, սրտնց հիւրամիճարութիւնը
մարդու չէր հաւատար, ամբողջ ձմեռը
չուկայ չէր ելլեր ընտ. անկողնի Աղքատ-
ներու միջին շրջանը, անոնցմով միայն
կը զուարճանար ու անոնց հանգստու-
թեանը մէջ կը փնտելէր ու կը գտնէր իսկ
իր համոզման ու կեանքը:

Ու ամբողջ ձմեռը իր սննդին մէջ՝
ուր կը փառէր ու կը ճարձատէր շրմոքը
չարունակ, միլիոնաւոր մը արժանապա-
յիւ առատաբարութեամբ, կը շարունակէր
այս կեանքը անտուն մտմտ ու լուսնի
մինչեւ իրիկունը՝ դէպքուան հեշտ, մինչեւ
որ ընդոր քաղքին մէջ մարդէր վերջին ճը-
րաղը ու մեկնէր հոսի յետին աղքատն
այլ ուրախ ու արաւթ ու արար դերպա-
ղեցած երկնանուշ յուզումներով:

Ասկէց զատ՝ հանդուցեալը տարին քա-
նի մը անդամ, մանաւանդ պղծութեան տա-
րիները՝ անտա ցորեն ու կը կը բամբակ
աղքատներու՝ խանդանող բաղնաղամ
կարօտ չքաւորներու:

Իսկ Ս. Սարգիսը՝ անկախան ճոխ սն-
դան մը կուտար «Օտարի հայ» անունով,
ուր ներկայ պիտի ըլլային բոլոր թաղեցի-
ներէն զատ՝ նաեւ եկեղեցական դարձ ամ-
բողջին ու քաղքին շուրջ աղքատները
Այն օրը օղին բարի ու կարօտ՝ ջուր
սակ պիտի գործածուէր ու հաճի Աղան
ինքը պիտի բաշխէր բամբակները ընդհան-
րապէս:

Մեծ Բարեկենդանի վերջին եօթնէկէն
մէջ ալ թաղին աղքատները իր պատուա-
կալ սեղանակիցներն էին, մինչեւ որ Մեծ
Պահոց առ անդական խաղաճիկը զար վախ-
ճան տար այս եղանակ խաղաճաններուն
(Գար):

Տարեկան Մ. Ա. ԴՈՒՐԵԱՆ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՍ

ՀԱՐԱԻ-ԱՓԻԿԷԻ ՄԷՋ

ԱՆԳԼԻՍ ԵՒ ԹՐԱՆՍԻԱԼ.— Բշ. օր-
ուան զիտար գրուած է, իրիկ ու ա-
նոպատ դաշտի մը մէջ անդի, երկու հե-
տեւակ զայտարու ու մէկ հրետանակ
մարտային անձնատուութիւնը, որ անգ-
լիական ինքնու թիւանքները մէջ Նիքոլոյն
բլրակին ու Մատուպա Հէլի անունները
պիտի քանդակէ:

Արդէն արտօնադրմի նկարագրական
ներսին մէջ, բաժնէ երբ որ գնդապետ
Գոտթըրօնի զօրութեւ իր զինապետ յա-
ռաժանքան պահան Պեթնիքէն յարձակու-
մ մը կրեց: Թիւրքներու մարտիկներուն
վրայ վերէն գրուած ժողովրդին կար-
նէրը ջրփնտրուած սարսափ մը աղբիւն
երկու վաշտերը տարտառնեցան յարակից
բլուրի մը վրայ, ուր մինչեւ անտու շտա-

պաւ խրամներ փորեցին: Արշալոյսին Պօ-
էրնիքը, որ շրջակայ բարձր զինքերուն
վրայ զարանամուտ եղած էին, սկսան
կրակ ընել: Ժամ մը շարունակեց հրացա-
նաձգութիւնը՝ անոնց արգիւնքը:

Բայց այն տունը Պեթնիքն ուր զօ-
րադուր մը երկեսաւ: Անգլիացիներուն
հետի կողմը, ուր բնաւ: Անգլիացիները
ո՛ր ու է պատնէշ չինած չէին Պեթնիքն
յարձակման փոխարքած դիմադրութիւն մը
ընելու համար անգլ. զինուորները իր ա-
պատանարանը՝ քանի մը ժայռի ծերակր ու
քանի մըն ալ խրամներ ունէին Պեթնի-
քուն հրացանաձգութիւնը թէ լաւ նշա-
նաւորութեամբ կը կատարուէր եւ թէ՛ ու-
տին ալ չէր կարելի Հողէ պատնէշներէն
անգլիայի զինուոր մը գլուխը դուրս հա-
նելուն պէս՝ ճակատին գնդակը կ'ուտէր:
Իրենց զինքերուն հետի ժայռերուն կը-
նակը աղաւառանաձ՝ երբ անգլիացիները
գլուխնիս դուրս հանելով թշնամիքն ուր
գտնուիլը հասկնալ ուղէին խաղի կը-
նակի վրայ դառնի կ'ընկնային զանկներն
ջախճախուած: Ողջ մնացողները կ'ընան թէ
իրենցմէ մինչեւ վերջինը պիտի մնանէր,
եթէ անձնատու չ'ըլլային:

Պատմութեամբ զանազան խօսքերու նա-
յիւրի կ'երեւի թէ Պեթնիքը թուային ջախ-
ջախի առաւելութիւն մը չունէին:

Եթէ նեղը ինկած երկու վաշտերը առ-
նիս յարձակուած մը ընկնի կարելի է որ
իրենց նահանջի ճամբար մը բանային: Բայց
այդ տեսակ բան մը չէ փորձուելու Ո՛չ մէկ
սպայ վիրաւորուեցաւ, 41 հոգի վրայ, 5
հոգին միմեկ վիրաւորուեցան: 44 պիտուր
պահանուեցան ու 150 ալ վիրաւորուե-
ցան, կը մնար 300 հոգի ի մօտ, ասոնք ալ
անձնատու կ'ընայ:

Պեթնիքն յաղթեցին երբ, ունեցած
վարժունքներուն մասին, հետեւեալը կը
ըրէ «Տէլի Մէլ»:

«Պեթնիքը ամէնուն հետ ալ վիրաւոր
կամ ոչ, վերջին ծայր քաղաքապարտ-
ութեամբ վարուեցան: Մեր վիրաւորնե-
րուն համար զայն ջուր բերին, անոնց
հագուստ տուին, փոխադրութեան համար
ներք վրային դնելու համար զայն փա-
խած ջրփնտրու բանային, վիրաւորները
փոխադրու համար կողմերը շինեցին ու
ջախճախուած ուղիները փաշարով կա-
պեցին: Գանի մը Պեթնիքը, ի յիշատակ ի-
րենց մեծ յաղթանակին, մի զինուորներուն
քանդակադարձ կամարները ուղեցին:
Բայց երբ իրենց պատմութեանեցաւ թէ
անոնցմէ շատին մէջ ստակ կայ, ու մէկ
քանին ալ գոնաքին խուսկը կը պարու-
նակէր, խաղի իրենց պահանջին հրաժա-
րեցան:

Վիրաւորներէն մէկ քանին զբանին
զետինը ձգեցին: Մէկ մարդ մը միմեկ
պատերազմական հիւսնդանցով կողով-
ները կողքակցեց, այդ մարդն ալ Գերմա-
նացի էր, Պեթնիքը զայն արգիւնեցին:

Լորտ Սուլզբըրի տան, Էլիզաբէթ Սէպլը,
որ խորհրդարանի անդամ է ու կը գտնուի
Նախալի մէջ, Լէյտովնէի ու Կէլգոփ
բանակներն այդեկեց Մատուպա է Մաշա-
նաւաւ երկմայ:

Թրանսիլանիա արեւմտեան սահմանի վրայ.—
Դշ. օրուան թուականով՝ Բէլմուսնէն
«Միւնիստրաթի» կը հեղադրեն:

Բրէթթօրայէն կը ծանուցանեն թէ զօ-
րավոր Գոնովէ գրաւած է Մաթիքիկի
մեծ կայարանը: Մաթիքիկի ռազմադաշ-
տին մէկ մըն միայն հետեւ է: Այս բոլոր
մեծ մտաւորութիւնն իր պատմութեան:

Միւս կողմ Մաթիքիկի եկած տեղե-
կութիւնները կ'իշխանեն թէ Պեթնիքը Բր-
էթթօրայէն բերած խաղ թիւղանով մը
զետեղած են քաղքէն եօթը մըն հետեւ:
գտնուող բարձրութիւններու վրայ: Պեթ-
նիքը այդ թիւղանով տարնուցեց առմը
արձակած են, որոնցմէ մէկը քաղքին մէջ
կ'ընկնէր վաճառատուն մը լանկեցուած է:
որ ամբողջովն այլեցաւ: Բաղադրուած
ներք լաւ վիճակի մէջ են ու իրենց յետ-
սակողներն ըլլալիք յարձակումէ մը ամե-
նեւելն վախ չունին:

Դշ. օրուան Լեպալիքի ճակատագրաւ.—
Դշ. զինքը քաղաքին արեւմտեան կող-
մը Պեթնիքի մէջ հետադրուութիւն մը ը-
րին Անգլիացիները: Զիւաւոր գնդապետ Պեթ-
րանակիտի մը տիրած էր: Զէնքի այս
յաջողութիւնն անգլ. թիւքներու թղթա-
կիցներու կողմէ մանրամասն սրբանաթով
նկարագրուած է:

Բայց կ'երեւի թէ պատմութեան չափ
մեծ կարեւորութիւն ունեցող բան մը չէ
այդ գրուածը, քանի որ Անգլիացիները
ոչ վիրաւոր են ոչ ալ պահանջուած ունե-
ցան, ինչպէս ցոյց կու տայ նաեւ: Զօրավար
Հուայթի հետադրութեամբ յաղթանակի Բա-
սին տեսակի լրացումներու թղթակցին
բու զրկած հետագիւրջ:

«Կըլքին զինուորան մէջ Պեթնիքը ի-
րենց 13 անգլիկներ չափով թիւղանովնե-
րէն երկու հարաւ զետեղեցին սքանչելի

զինքի մը վրայ ու իրենց քաղաքապար-
տութեան թիւքներուն տեղ ալ ուրիշներ բերին
Նոնիպա քաղքին հարաւարեւմուտքը նոր
մարտիկներ հաստատեցին: Պեթնիքն
ուշադրութիւնը չի գրաւելու համար, Զօր,
Հուայթ զինքերանց զօրապետներուն մէջ
կարեւոր տեղադրութիւններ ըրաւ:

Ժամը ճիշդ ժողովին ջրկատր իր առա-
ջին առաջը արձակեց հոն՝ ուր Պեթնիքը
զետեղեցին իրենց խոշոր թիւղանովները:
Պեթնիքը անմիջապէս պատասխանեցին.
թիւղանովնաձգութիւնը անհեղինակաւ Զօր
ստաւան ուրախութեամբ, Պեթնիքն
բուն խոշոր թիւղանովները լոկող հար-
կադրուեցան: Այս պահու սակայն, Անգ-
լիացիներուն միւս մարտիկները անգործ
չէին կեցած: Ռեմաձգութիւնը թիւղանովն
բուր ուշադրութիւնը գրաւելուն, Զօր,
Հուայթ կըրտա յառաջագրած նպատակին
հանելու, այսինքն, Պեթնիքի պօստային
բանակաւորին տիրել: Այս գործողութեան
յաջողութեան հիւսնայինը, Նախալի գա-
րապիւնակի ձիւաւորները ու հետեւակ զօ-
րապետները: Դաշտային մարտիկը մը հե-
տեւեցաւ անոնց ու իր զինքը հաստատեց
թիւղանովն լաւանակի վրայ սիւրճը բարձր-
ութիւնը հրամանատարն էր, ու վերջին
կարողագրութիւններն ըրած էր, առանց
թիւղանովն ուշադրութիւնը հրաւիրուելու
Զօր, Ժուպիտի զօրաթիւքին մեծ մարդ
քաղքին արեւելակողմը երկու զինք ըրա-
նած էր, Բիթթօրթէ ու Ռեմալուանի:

Անգլիական հրետանին կ'օժանդակէր
ձիւաւորներուն ու հետեւակաւորներուն
կատարած շարժումներուն, ու ժողովին
ջողովին թիւղանովները կը շարունակէին
ստաւան տեղացի Ռիթթօրթէն այն ուղ-
ղութեան վրայ, ուր զետեղուած էին Պե-
թնիքն խոշոր թիւղանովները, որոնք
ընդհատ ընդհատ սկսած էին պատասխանել:
Անգլիացիներուն զաշտային թիւղանով-
ները կուտ լոկողեցան Ռեմալուանի Պօ-
էր թիւղանովներուն հետ:

Ժամը 10ին միջոցները մէկ կողմէ ծո-
վային թիւղանովները ու միւս կողմէ ալ
զաշտային ծայր թիւղանովները երկու
զինքներուն մէջ ալ անաձգութիւնը պար-
բերուն՝ զէպի հարաւ ուղղութեան վրայ
ալ թիւղանովնաձգութեան ձանքեր լաւե-
ցան: Ռեմալուան յայտնի եղաւ որ Պօլէնսի
քաղաքներն ալ ընդհատութեամբ անգլ. կ'ա-
նհնային:

Պեթնիքի մէջ թիւղանովն չաա լաւ կեր-
պով տեղաւորուած էր:

Ժամը իննին, անգլ. հրետանին կրակ
ընել սկսաւ: Պօր լաւանակեցին վրայ,
ու միջ Պեթնիքը պատասխանեցին, բայց
չկրցան մեծ փետ մը հասցնել: Գանի մը
վրայերին մէջ հեշտ անգլիական զաշտային
թիւղանովն լաւանակեցին մէջ, մեծ սար-
սափ ու անհաշուելի կորուստներ պատ-
ճառելով Պեթնիքն: Այս միջոցին անգլ.
ձիւաւորներն ամէն կողմէ յարձակեցան
Պեթնիքն վրայ, անոնց փախուստը կա-
տարեալ ընելու համար, ու այսպէս ան-
ընդհատ անոնց լաւանակին:

Այս քնդհարման միջոցին «Տէլի Նիլի»
թղթակցեց կէս օրին կը դրէր. «Այսօր
թիւղանովն կրակը չաա ճշգրիտ ու անմիջա-
կէր Մեր թիւղանովնաձգութիւնը շատեցաւ
էն ու նաւային հրետանին զինուորներէն
շատերը վիրաւորուեցան»:

Ապալիս քաղքին մէջ.— Դրանարեւան
կողմերէն հասած հետադրութեամբ մը համար,
Լաւ Բարձրալի ջուրներուն մէջ գտնուած
անգլ. մարտանաւ մը աշաւորջ հակու-
թիւն մը կը դրած կը զին այդ տեղեւան-
քը, Թրանսիլանիան ծովածէներու երեւ-
ման լուրին վրայ:

Վիկտորի (Սպանիա) քաղաքում հետա-
դր մը կ'իմացնէ թէ վաճառականական
նաւու մը նաւապետը Նոն, 3ի իրիկունը
վեց մեծ զրահաւորներէ բաղկացած նա-
ւատոր մը տեսաւ, որոնցմէ մին զատու-
լով Վիկտորի մօտեցաւ ու հոն խաղաղու-
թիւն մը ընելիս ետք, միայն ուսա-
խաւմէին, որ ձիւղաթիւքի ճամբան ձեռք
առաւ: Կ'ենթադրուի թէ այդ նաւուն ը-
րած հետադրութեան նպատակն էր հաս-
կնալ թէ արդեօք նաւաւորութեան մէջ
կ'աղանակէին նաւ ուր կը գտնուէր:

Պիլլուրի (Սպանիա) քաղաքում ընկե-
րութեան պատմութեամբ չաա մը անձնա-
ւորութիւններ ժողովին մը մէջ հաւաքու-
լով, հետեւեալ հետադրութեամբ ընդած են Լոն-
տոն:

Առ Լոնդոն զէմպրէյն, Գաղթային նա-
խաքար, Լոնտոն:

Թրանսիլանիա պատերազմին վերջին
լուրերուն անթիւ, մեծած աղբիւր ձեռ
կ'աղջուենան:

Իրաւի մէջ.— Լուսակաւան «Մէլբոր» լու-
սակը հետեւեալ հատումը կը հրատարա-
կէ Անգլիա թրանսիլանիա պատերազմին
անթիւ:

«Անգլիացիներուն Նախալի մէջ կրած
պարտութիւնները Թրանսիլանիա ու Ռուսիոյ
մէջ այն տեսակ յայտնու ծնունդ տուին,
զորս իրականացնելու համար անհրաժեշտ
է բռնի ուժ գործածել:

«Բնական է ուրիշն որ գերմանական,
աւստրիական ու իտալական նաւատորմ-
ներուն ըրած շարժումները գրգռեն միա-
գրութիւն:

«Ասով մէկտեղ այդ շարժումները զեւ
հաստատուած չին: Բայց մէկ օրէն միւսը
կրնան այդ շարժումներ իրականանալ
եթէ Անգլիա Թրանսիլանիա զինուորը զօ-
րապետըրը Լոնդոն-Մարթի մէջ ցա-
մաք հանէ, ու եթէ Թրանսիլանիա ու Ռուսիա
Գերմանիոյ լոկի հաւանութեամբ, Սէտ-
թան զրաւուն (Մարթի հիւսիսակողմը)
նաւահանգիստ Միլեհիլիականի վրայ, ձիւ-
ղաթարի դէմ, կը վերաբերի Սպանիոյ
Մ. Ս.:

Ինչ որ ալ ըլլան Հարա-Արիւրի վերա-
պահած զէպերը Եւրոպայի համար, կրնան
հաստատել թէ մը ժողովին նախաքարը
պէս չէ հրամայած միւր յաճախականներուն
սպասարկումը ու ոչ ալ միւր նաւատոր-
մին համախմբումը, որովհետեւ ի նկատի
ունենալով մը չէրդութիւնը, վախճա-
լիք բան մըն ալ չունէին:

«Միմեկ հրաման տրուած է որ շող-
նաւորուն սպառազինութիւնները չի վեր-
ցնեն, ինչպէս կ'ըլլար ամէն տարի՝ ձմեռը
մօտենալուն:

Այս միջոցը ձեռք առնել հարկ տե-
նուած է, ամէն պատահականութեանց
դէմ պատրաստ դնուելու համար:

ԶՈՐԱՎԱՐ ԺՈՒՊԵՆԻ ՆԱՄԱԿ.—
Ինչպէս յայտնի է, թիւղանովները սկսե-
լէն ինչ առաջ, Զօր, Ժուպիտի նաւակ մը
ուղղած էր Վիկտորիա թաղութիւն, որ-
պէս զի խաղաղութեան պահանջան միջ-
նորդէ: Այդ նաւակը զօր «Մաթիք» կը
հրատարակէ, անցնալ զէպերը կը յիշէր
ու արդի կայտութիւնը կը պարզէր: Զօր,
Ժուպիտ 1881ի պատերազմին վրայ խօսե-
լէ ետք՝ հետեւեալը կը զրէ:

«Բայց այս պատերազմին հետեւանքնե-
րը այնքան աղետալիկ չ'ընան զեւ. թէ՛
պէտէւ կոխը կատարէ ու դժգոյս կ'առ-
նէ: Պեթնիքը մեծ կորուստներ կրեցին,
բայց Աստուած ի վերջոյ անոնց պիտի
չնորէ յաղթանակով . . . »

Մարդ մը Անգլիոյ մէջ իշխանութեան
գլուխն անցաւ, արեւ Պ. Կատալան, ուղ-
ղաւոր ու երկիւղած մարդ մը, որ այդ
զէպերու պահուն գիտցաւ զանազան
Ամենակարգին բացայայտ կամքը: Ու
Կատալան չաա հարաւ էր այդ խոտա-
վանութիւնն ընկուն ու արիւրաւոր յայ-
տարարներու համար թէ անաշտութիւնը
կ'աղտուացնէ աղբ մը — էր աղբը, Զիւր
վեհապետութեան աղբը — մինչ աշա-
ռութիւնն ու անդորրութիւնն առ յաւա-
կը նստեցնեն ժողովրդի մը բարի համ-
բաւը:

Կատալան աղին ու վեհանաւ զաւա-
ցութեան թիւղադրութիւնը կըրտե-
ցաւ: Լէյնկուէրի մէջ ու Պեթնիքը կրցին
վերադառնալ իր արեւելակողմը մը նկատել
Մեծ-Բրիտանիոյն Բայց իրենց Հանր-
պետութեան տարածքն պիտի տայ, Գա-
րանին պարզապէս հոնաւոր Հովի: Դուր
Սարգիսեան Տ. Գեւորդ Վիկ Տիւրացու:
Հրամա Աւագ Սարգիսեան ալ կուտա-
կորն քահանայութեան աստիճան պիտի
չնորէ:

— Կիւլիկի կաթիլկոտական արժուին
Տեղապահ Բէլմուսնէն Տ. Կիրակոս Սրբ-
ապետ մօտեցաւ վարդապետական ծայրա-
գլուխութեան տարածքն պիտի տայ, Գա-
րանին պարզապէս հոնաւոր Հովի: Դուր
Սարգիսեան Տ. Գեւորդ Վիկ Տիւրացու:
Հրամա Աւագ Սարգիսեան ալ կուտա-
կորն քահանայութեան աստիճան պիտի
չնորէ:

Տ. իրեն Արքեպիսկոպոս Աշրկանի
մօտ հետադրով հարցողուեցաւ Ս. Հայ-
րապետին Նախալի ալ պիտի գրուի այս
մասին:

— Կր լսե՞ք թէ հանդուցեալ Տ. իրեն
Սրբապետ Մարգիսեանի տունը չինած մի-
ջոյն նախալի ալ տունը տարապետան
անձկութեան մը մէջ կ'իմայ որ կ'աղա-
ւոր 200 օտ. ոսկի փոխառութիւն

—Մանօթ վաճառականը նորոգ հան-
դուցեալ Պօլոս էֆ. Գարրիէլեանը իր ման-
ուրեան շատ տարիներ առաջ, Գարաթ-գիւղի
Արամեան երկսեռ վարժարանին պատկից
գեաղինը — որ 700 քառակուսի կանգուն
տարածութիւն ունի — գնելով նոյն վար-
ժարանին կոտակած է, եւ այժմ այդ տեղը
պատը վար առնուելով, Մեջկանց վարժա-
րանին տրամադրութեանը ներքեւ պիտի
գործի որ ցերեկները՝ աղկանց համար
ընտանեկի ըլլաւով պիտի ծառայէ:

ՀԱՅ ՀՈՒՈՒՆԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Հռոմէն կը գրին թէ Մալաթիոյ ա-
ռաջնորդ Տ. Միքայէլիսապատեան Ս. Պա-
պին ներկայանալով պատուասիրուած է:

—Մաղղ-Աղաճիկ Կ. Պատրիարքական
երեւանեան գործերը յանձնափոխու համար
Հ. Բաճարաս Սամանեան, Հ. Ստեփան
Արքեպիսկոպոս է. Հ. Սահակ ձիւղձեան վար-
դապետներէ ըստկանեալ մասնախումբ մը
կազմուած է:

Գ Ա Ի Ա Ռ Ե Ր Ի Ն

11 Սեպտ. Սիւս. —Նորաբաց Որսնոցին
մէջ կը պատասպարուին 26 որբեր, որոնց
վրայ իրեն. Տնօրէն-Կասառու՝ բարեշնորհ
Հրաման Սարկիսապաղ եւ օգնական դասա-
տու՝ Բաբեկ. Մարտիրոս Կրասարեւանա-
պաղ կարգուած են: Այժմ դասերը մեծ կար-
գապահութեամբ եւ խնամքով կը տրուին:
8 Յուլիոս. Այնթապ. —Այս օրերս բաւա-
կան ստալի անձերու տեղացի, բոլոր չէճե-
ները (փաստեղ, չարոց եւնէ) թրեղանալ եւ
մեծ մասը սանիթին ֆէրէնէն անձրեւի
նման վար թափեցան, ձաւարն ալ տունին
մէջ հոտեցաւ. ու. որորսեցաւ. երկարատեւ
անձրեւին պատճառաւ Այստ հանդերձ
հողագործներու ուրախութիւնը մեծ է:

18 օրէ ի վեր Մարաշին Մ. ինչատուր
Վրդը քաղաք կը գտնուի. 2-3 անգամ
քարոզ տեսու, բայց չհաւնուեալ առջեւ
չափի Հոս մնալ կը փախալի, սակայն կ'ե-
րուի թէ Հաւել պիտի երթալ ուրիշ պաշ-
տօնով մը:

Տեղին ամէնէն բարեկարգ վարժարանը
Վարդանանն է այս տարին Գոլթի կարի
խտուութիւն կը բանեցնէ հայ աշակերտ-
ներու վրայ, մեր ողորդական եղբայրնե-
րու վրայ ընթերցել է այս:

Ըստ բաղձնապա Ս. Եկեղեցւոյ Բա-
հանայից Պատ. Դատար. Գիւր. Տ. Գորգո
Եպիսկ. Երէնքեան Գրախոսել է Ս. Պատա-
րազ մատուցանել, յաւաքիկայ Կիրակէ, 31
Հոկտ., թաղին Ս. Եկեղեցւոյ մէջ, ի
հանդիսան հոգեւոր նորոգ վերածանակ Տ.
Արքեպ. եւ, նորա հոր հոգեւոր Տ. Յովսէփ
Քահանայից:

Ի պիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Վ. Ատեկապալի Ատեկապալետ
ԿԻՊՏ. Ե. ՄԱՅԵՆԱՆ. Մ. ԷՆԻՍՏԻՆԻՆԵԱՆ,
27 Հոկտ. 1899, Կէտիկ-Բաշ:

ԲԱՐԵՐԳԻ ՀԱՅՈՑ ԵՆԵՂԵՑ՝ ՈՒ ԿՐԹԱԿԱՆ
ԳՈՐԾԵՐԸ

Բարեբրդի Հայոց կապուած ու խորհուրդ
Ս. Եկեղեցիներու քանակը, երբ աչքէ ան-
ցնենք, ի յայտ կուգայ նախնեաց Առա-
նօսապաշտական ուղին, բայց երբ նկատուի
առնելը նաեւ մարտնչող թուան հետ
պէտքն զգալի չեղած արդի հինգ եկեղե-
ցիներու վերջին տարիներս կրած նորոգ-
ութիւնը, մերք մօտէն կրնանք որոշել
իր 40-50 տարի առաջ գտնուած Հայ սե-
րնդի երկրպագութեան կարգութիւնը, քա-
նի որ աչքի տօնու. այսօր իսկ կանգուն
կը տեսնուի եկեղեցիներ իրարմէ երեք
քայլ հազիւ. հեռաւորութիւն չնոստած մէ-
կը միւսին Ս. ողորմութիւնը խանգարելու
աստիճանը Այս տխուր երեւոյթը կ'երեւայ
թէ շատ գէշ ազդած է հանգուցեալ Ա.
բաթիմեան Գրիգորիոս Արքատեանի վրայ,
ու. տար իր Առաջնորդութեան ատեն մեծ
գիտարութեամբ միտցնել ֆանտոցած է եւ
եկեղեցիներն եւ ժողովուրդը բնիկ մէկ հօտ
մէկ հովիւ: Այնթաքեան Արքատեանի տոյն
եկեղեցիական միութեան ձեռնարկը բաւա-
կան օգուտներ եղած է Բարեբրդոյ, զի
իւրաքանչիւր կիրակի չըմանով մէկ եւ
կիսկէն բանալ տալով՝ նախապէս յայժ-
րած է մէկ թեմային Հայ ժողովրդին պոտե-
րը անզգապաշտ միացնելով ատեղութիւնը
երկրպագութիւնը քանակը Յետոյ հինգ
եկեղեցիներու հատկութիւնը թողականեա-
րու. կողորդելու աղաւթները հանրային օգ-
տին դրոժմանը եւ վերջապէս սոցիալ-
այնքներով ու թիւ մ'ալ Ս. Գրիգորիոսի
վանքին եկամտով Առաջնորդարանի կից
միակ կրկնապարկ վարժարան մը շինել կա-
ռուցանելով՝ ժողովրդին ուշադրութիւնը
գործնոց պահ մ'ալ կրթականին, որուն
պէտքը աչքեւ անմիջական ճշմարտութիւն
մը զարգած էր: Այնթաքեան Արքատեանի
հիմնած սոցիալապա միութիւն 1869ին
սկսեալ ամբողջ 18-19 տարի կը տեսէ:

Այսօրուան Բարեբրդի գրող, կարգադրող հա-
տարակութիւնը այդ միութեան արդիւնն
է: Սակայն 1888ին քաղաքին ձիւղաշէն
թաղի 80-90 տնէ բաղկացեալ Հայ ժողո-
ղովուրդը տեսնելով որ իր թաղեցիները
մէկ կողմէն բազմացած են եւ միւս կողմ
մէ թաղը քաղաքէն անջատ անկիւն մը
ըլլաւուն՝ ձմեռը մատաղաւ ուսանողներն
չեւ. Առաջնորդարանի վարժարանը եր-
թեւեկելու գիտարութիւն կ'զգան, հարկ
կը դատեն եկեղեցական եւ կալուածական
միութիւնը պահելով հանդերձ, ձիւղաշէն
թաղին մէջ ունեցող վարժարանական
փոքր ճիւղ մ'ալ Մաղկոց անուանին տակ
նոյն ստանուան Առաջնորդին անխնամու-
թեամբ հաստեղծելու կուտայինգիւրը կը ծան-
րանայ, որով Մաղկոցը բացուելէ զատ, եւ
կեղեցին ալ միութեանէն զատուելով կալ-
ուածներն եւս կ'առնուին Ասի տխուր
հետեւանքներ կ'ունենայ. երբ նշեցեալ մը
ըլլայ, անկարելի կ'ըլլայ երկու թաղէն
միասնական քահանայ եւ տիրացու բե-
րել տալ, իրար զոյգող եւ միմեկեւ իսկ եւ
կեղեցի երթուակել:

(Շարունակելի)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԷԼԱՄԻԼԻՔԻ արարողութիւնը կատար-
ուեցաւ. երէկ, Հասկիթէ մզկիթին մէջ,
Վեւ. Սուլթանը փառաւոր կառքի մը մէջ
բազմուած, զենն ունենալով Արքեպիսկոպոս
Քրիստոսեան Ղազի Օսման բաշան, կէս
օրին նոյն մզկիթը գնաց ուր Ուրաթի ա-
ղօթքը կատարելէ ետք, փառաւոր հան-
դէտով Նըլուղի Կայս. Պալատը վերադա-
ռաւ:

Հիւրանոցին մէջ կը զանուէին Ռուսիոյ
զեսպանը եւ ծովակալ Սթրիսովը եւ իր
հետեւորդները, Ռուս զեսպանատան Ա.
Թարգման Պ. Մարքսիմով, անգլ. զեսպա-
նատան խորհրդականն եւ իր կինը, Հան-
րային Պարքի վարչութեան անգլ. բաժ-
նակերպու. նախկին պատուիրակ Պ. Ֆեյց-
կէրաւ Լոտ. եւ Ռուսիայի զօրավար Տա-
րանօֆ եւ իր կինը, Ռուսիոյ Դամասկոսի
հիւպատոս Պ. Թոմկոսքա, Թրամուէյի ըն-
կերութեան տնօրէն Պ. Բրիքարս, Անգլ.
խաչի հարկ. խաչապետ Պ. Նորման եւ ըն-
կերը, Յունաստանի ծովակալներէն Գրիէ-
զիսի կինը եւ երկու բարեկամները,
հանգուցեալ Սափա բաշայի կինը եւ ար-
դարք եւ ուսակալն պահակ չողանքին
հինգ հոգի եւ զանազան զեսպանատանե-
րէ յանձնարարուած փառաւոր չափ անձեր
Ներկայութեան ունենք սենեկապետ Էմմա
պէն միջոցաւ արժանացան Կայս. մեծա-
բանքին:

Սէլամիլիքի արարողութիւնն ետք՝ ծո-
վակալ Սթրիսովը եւ նաւային տեղակալ
Սթենէքօ պատիւ ունեցան Վեւ. Սուլ-
թանին ներկայանալու: Ա. Թարգման Պ.
Մարքսիմով ներկայ էր ունենալով թանկ
Ա. կարգի Մէճիսիէ պատմաւանան
արուեստ. ծովակալ Սթրիսովը եւ Գ.
կարգի Մէճիսիէ նաւային տեղակալ Սթէ-
մէնքօյի:

ԷՆԹԻԿԻ ԲԵՂԱԹԻ ամօքին առթիւ Մէք-
քէի Էմբըր, Եգիպտոսի Ռոմի Ապպոս Հիւ-
մի բաշա, Եգիպտոսի արտատուր քոմիտէ
Անմէտ Մուխթար Բաշա, Կայս. նաւանդ-
ներու զօրաբաժնիներու հրամանատարնե-
րը եւ օտար պետութիւնաց օտար զանաւոր
Օսմ. զեսպանները շնորհաւորական ու հա-
ւատարմական հեռագիրներ ուղղեցին Կայ-
սերական Պալատ:

—Իրենց պատմին երեք չորրորդ մասը
աւարտող բանաստեղծներուն մէկ ցանկը
պատրաստուելով Կայս. Պալատ մատուց-
ուեցաւ: Ասոնք թուով 50 են եւ Լէյլէի
Էդիպիսի տօնին առթիւ ազատ պիտի ար-
ձակուին Կայս. Հրամանաւ:

ԿՈՉՈՒՆԻ Հօղանալի զեսպանն ու
զեսպանօժէն նախորդ օր հացիկոյթ մը
տուին, որուն ներկայ գտնուեցան զեսպա-
նատան տաղկին թարգման Պր. Գեօն, հիւ-
պատոսը Պր. Վան Ուլիէ Բիթթէրը եւ
զեսպանատան թմուկ ու միջազգային ա-
ռողջապահական խորհրդին Հօղանալի
պատուիրակին կինը Տէ. Սթի. Բուլու, փոխ-
հիւպատոս Պր. Պարիսիլիք եւ զեսպա-
նատան օգնական թարգման Պր. աղ Գե-
րիգօ:

ԹՈՒՐԻՔԻԱ ԵՒ ԱՆՏՏՐՈ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ
Աւսարիական զեսպան Պ. աղ Գալիլէ Պո-
լիս վերադարձին Վեւ. Սուլթանին շնոր-
հած ունեցողութիւնը մէկ ժամէ աւելի
տեսած ու շատ սիրալիկ եղած է: Ասոնց
քաղաքական մասնաւոր խնդիր մը վրայ
խօսելու երկու երկիրներու մէջ զոյգութեան
ունեցող բարեկամական շարադրութիւն
ները անգամ մը եւս չհետեւած են:

ԿԱՅԱ. ՀՈՐԱՄԱՐԻՆԻՆԵՐ. —Թուրքի-
քանի մը երեստարգանք մայրաքաղաք
հասած էին, բարձրագոյն վարժարաններու:

մէջ իրենց ռուսը կատարեալագործելու
համար Կայս. Իբրաիմով ասորը ընդուն-
ուեցան Միլլէյէի, Ղալաթա-Մէրաքի եւ
Տար-Իւլ-Շէֆաքաթի մէջ:

ԱՄՍԱԹՈՅԱԿ. — Եւ. օր կ'մտական
պաշտօնատուները սկսաւ մէկ մէկ ամա-
թելու վճարել պետական բոլոր պաշտօն-
եաներուն:

ՍՊԱՐԱՊԵՏ Բիգա բաշա երկու օրէ
ի վեր անհանգստութեան պատճառաւ իր
պաշտօնատեղէն չի կրցաւ երթալ:

ԹՈՒՐԻՔԻԱՅ Կարակոստանի միջեւ
կնքուած թղթատարական պայմանագրին
համաձայն երկու երկիրներու միջեւ փո-
խանակուած թանկագին իրեղէններու
նմուշները 12 քիլոյէն աւելի պէտք չէ
ըլլան Սակայն Պարսկաստանէն Թուրքի-
աներմուծուած արժէքաւոր նմուշները ընդ-
հանրապէս զորքերը ըլլալով 12 քիլոյէն
աւելի կը կռնեն եւ չեն կրնար ալ կիս-
ուիլ. այդ պարսկի վաճառականները թղթ-
թատարական վերատեսչութեան զիմելով
յայտնած են թէ թղթատարական պայմա-
նագրին այդ տրամադրութիւնը կը չլսան
իրենց եւ խնդրած են որ Պալատին Օսմ.
թղթատուներ հասած 12 քիլոն անցնող
պարսկական զորքերու նմուշները եւս
չգործառնին: Թղթատարական վերատես-
չութիւնը նկատի առնելով այս բանաւոր
առաջարկը հարկ եղած տեղերը հրաման
ըրկած է 12 քիլոն անցնող զորքի նմուշ-
ները ընդունուին մինչեւ ցնոր տնօրինու-
թիւն: Սրբին Թուրքիոյ եւ Պարսկաստանի
միջեւ ժողովրդական կնքուելիք թղթատարական
պայմանագրին մէջ նմուշներու ծանրու-
թեան քանակը պիտի աւելցուի:

Բ. ԴՈՒՐԻՆ. — Ռուսական զեսպանատան
Ա. Թարգման Պ. Մարքսիմով նախընթաց
օր Բ. Դուռն երթալով Արտաքին գործե-
րու նախարար Թէվֆիք բաշայի հետ տե-
սակցութիւն մը ունեցաւ:

ԹՈՒՐԻՔԻԱՅ ԿԵՂԵՆ Կիւստանական
պայմանագրին կնքման խառն յանձնաժո-
ղովը նախընթաց օր Արտաքին գործերու
պաշտօնատան մէջ զուգարկելով խոր-
հողանքութիւններ կատարեց:

ԳՄԱՐԱԿԻՆԵՐ. — Բարախները Կայս. կա-
ռավարութեան կողմէ հնչելու խնդիրը ու-
սուկանաբերելու պաշտօն ունեցող յանձնա-
ժողովը նախընթաց օր Արտաքին գործե-
րու նախարար Թէվֆիք բաշայի նախա-
դաժութեամբ առաջին անգամ ըլլալով
նիստ գումարելով խորհրդակցութիւններ
կատարեց:

ՀԵՌԱՐԱԿԱՆ ԿԱՅԱՆ. — Եւմէնի մէջ
հեռագրական եւ թղթատարական տես-
չութիւն մը հաստատուած ու այդ պաշ-
տօնը յանձնուած է Էտիքիէի հեռագրա-
տան տնօրէն Սուպիէ Էֆփի:

ՍԵԼԱՄԻԼԻՔԻ մէջ կաթնարան մը հաս-
տատուելու համար ընկերութիւն մը կազ-
մուեր է: Ժողովուրդը թարմ ու անխա-
ղախ կաթ պիտի խմէ միշտ, փոխանակ
չաւաղէտ կաթնալաճանքներու քանհա-
ճողին ենթակարգուելու:

ՀԵԼԵՆԱԿԱՆ զեսպան իշխան Մաւ-
րօքորաթօ եւ իր կինը, Միլլէրկականի
ռուս նաւատորմին ծովակալ Սթրիսովի
փոխարարած այցելութիւն տուին: Սակայն
ծովակալը նոյն պահուէն հոն չգտնուելով
այցադարձին թողուցին:

Ռուսական զեսպանատան առաջին
թարգման Պ. Մարքսիմով եւ ուս. չորե-
հանգուցեալ ընկերութեան տնօրէն Պ. Իվա-
նօֆ ծովակալին այցելեցին, բայց ծովա-
կալը հոն չգտնուելով այցադարձին թո-
ղուցին:

ԱՅԱՍՏԱՐԱՐԻ չքաղաքով տրուեցաւ ռուս
զեսպանատան պահակաւորներու սպանե-
րուն ու նաւադներուն, որոնք անցածներս
Սեւ ծովու բերանը ընկածով օսմ. չողանա-
ւի մը օգնութեան համելով ազատած էին:

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒՄԱՆ. — Աւսարիոյ Կայս-
րը «Յրամառ-ժողէֆ»-ի Ա. աստիճանը
տուած է առողջապահական խորհրդի
փոխ-նախագահ Անմէտ Միւրաթ Էֆփի
Այս պատմաւանքին գործածութիւնը արտօ-
նած է Կայս. Իրաւէ մը:

ՄԻՅԻՉԻՆ աստիճան զօրաց վրայ ջո-
կատ մըն ալ պիտի աւելցուի:

ԼՈՒՏՈՒՆԵ կիմոցնին թէ Օսմ. Պաշայի
նախկին տնօրէն Սըր Էտիպար Վիսալիք Էք-
անգէրի չըմանակէ Երեւոյթականական ժո-
ղովն անդամ ընտրուել է իբր պահա-
նողական, 4,030 քուէով ընդգէմ 3,371
քուէի, զոր ստացած էր իր ազատական
մրցակիցը Պր. Պալատ:

ՅԻՐԱՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱՏՈՐՄԸ. — Պէյրու-
թէն կ'իմացնեն թէ ծովակալ Մարեշալ
Պէյրութ գտնուած Միլլէրկականի նաւա-
տորմին հրամանատարը, նախորդ օր
Պէյրութէն Դամասկոս մեկնել է:

ԱՆՏՐՈՒԱԿԱՆ նաւաբաժինը նախորդ
օր Սեւանիկ մեկնել է:

ԱՆՁԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. — Անցած օր
Խաչապիկ մէջ Միլլէրկէն անուն Թուրք կին
մը մկրտող պորտէն վերադարձ ինքզին-
քը: Անձնասպանութեան չարժանիքը
յայտնի չէ:

ՓԼՈՒՉՈՒՄ. — Նախընթաց փոքր Պոլիս
երկրթագործի մը խնամքով իրեր է. անձի
կորուստ չկայ:

ԿԱՌԻՔԻ ԱՐԿԱՄ. — Նախընթաց օր բե-
ռի կարգ մը Պաղլէ-Դարուէն սրարչաւ
զացած ատեն Թուրք մը կ'ոխտեց, որ
զիմէն ու երեսէն վերադարձուցաւ:

ԱՌԻՆԱՆԻՆԻՄ. — Հասկիթէ անուն Շի-
ւէյի նորաստ թրքուէն մը, որ Պէյլիւք-տէ-
րէի Էմման տունը կը բնակի, անցեալ Գլ-
օր Սուլթան-Սուլթին կառքով վերադա-
ռած ժամանակ ըրելով վնասուած երկու
չարագործներ յարձակեցան կառքին վրայ
եւ կառքապանին սպանալով Հասկիթէ հա-
նրով կառքէն վար առին եւ անտառին
խորը տարին: Երեք կնոյ հանած աղա-
ղակները նոյն պահուէն Սուլթան Սուլթին
իշխող Պէյլիւք-տէրէի թաղապետական
քանիւ Մաղհար մըն իր երկու ընկերնե-
րով թէեւ ուղիւ օգնութեան համար,
բայց չի յաջողեցաւ, ու չարագործները
մինչեւ անտառին խորը քաղցեցին զըժ-
բաղը: Հասկիթէ հանրամ Չարագործները
տեսնելով որ կնոյ զրամապանակին մէջ
քառասուն եւ հինգ օսմ. ոսկի կար, ան ալ
չորթներ են: Բոլոր այս գործողութեանց
միջոցին Հասկիթէ հանրմ մարած էր Սթա-
փիւղի, հետեւան Պէյլիւք-տէրէ Էմմա եւ
զնայ գանգատիլ աստիճանութեան, որ
արդէն, Մաղհար պէ խնդրոյ տեղեակ
ըլլալով խուզարկութեան սկսած էր: Այս
չարագործներէն մէկ է Գիւլիւն բնակիչնե-
րէն Հօճա Մուսթաֆա. իր մեղադրիցն է
նոյն Գիւլիւն պալատականացի աշակերտ
Մաղհար, որ փութով կը վնասուի:

ԲԱՐԻՉԻ ՍՍԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻՉ, 9 Նոյ.	
Ֆրանսական Ռանթ	100 23
Օսմ. Ռէժի	297 —
Օսմ. Բոնա. սէրի Գ.	22 07
Ռուսիայի երկաթուղի	39. 143 75
Խաղախան Ռանթ	93 02
Օսմ. Կայս. Պաշա	552 —
Պաշտօնական Արտաքին	65 20
Թրանսիլլա	73 —

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՒՏՈՒՆ, 9 Նոյ. — Բեյթմուռնէն հա-
սած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ
ժողովարար աւեր կը գործէ Թրանսիլլային
փախստական Բաֆթերուն մէջ:

Համաձայնարն արագորէն կը տարած-
ուի, կոցութիւնն անոր համար ծանր է
որովհետեւ բոլոր բժշկիները բանակ գա-
ցած են, ինչ որ մահերու թիւն ալ ա-
ւելի կը շատցնէ:

—Օրանոժ գիտէն «Ռիթթէր» զրկուած
հեռագիր մը կ'ընէ թէ Բիւմարիլը պաշա-
րող Պօլեյնքը 2000 օգնական զորքերու
անջակցութիւն մը ունեցան:

Նոյ. 5 թուականով Հարգ. զորքէն հեռա-
գիր մը կ'ընէ թէ այդ քաղաքին մեկնող
զրահապետ կառավարմը մը մինչեւ Գո-
լէնու կրցաւ համարիլ Կուտաիսուն ան-
ցած ատեն սկսան կրտկ բնիկ Պօլեյնքուն
վրայ, որոնք հարկադրուեցան ետ քաշ-
ուիլ:

Նոյ. 7 թուականով Լէտիմիթիէն քաշ-
ուած պաշտօնական հեռագիր մը կը ծա-
նուցանէ թէ վերջին Կիր. եւ Բլ. օրերը
ամէն ինչ հանգարտ էր քաղաքին մէջ:
Գլ. օր Պօլեյնքը վերական յարկութեւ
բայց ո՛ր է մնաւ չի կրցին պատճառել:

Նոյ. 6ին Էտաքուրդէն հասած հեռագ-
րի մը համաձայն անգլ. հրետանին, որուն

(Շարունակելի)